

Διδακτικές προσεγγίσεις και αξιοποίηση υλικών του νέου Π.Σ.

Διδακτική Πρόταση

Οι εκσυγχρονιστικές απόπειρες (Τανζιμάτ)
στην Οθωμανική Αυτοκρατορία
[με τη χρήση πηγών]

Κεφάλαιο ΣΤ. ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΑ ΚΡΑΤΗ (19ος αιώνας)

5-6 διδακτικές ώρες

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΣΤΟΧΟΙ Οι μαθητές και οι μαθήτριες:	ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ Πρωτογενείς	ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ Δευτερογενείς	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
Οι εκσυγχρονιστικές απόπειρες (Τανζιμάτ) στην Οθωμανική Αυτοκρατορία	Να διακρίνουν τους λόγους για τους οποίους η Οθωμανική Αυτοκρατορία προχώρησε σε εκσυγχρονιστικές μεταρρυθμίσεις (σχέσεις με Μ. Δυνάμεις, εκδημοκρατισμός, εξευρωπαϊσμός, διεθνείς ισορροπίες κ.λπ.). Να αντιληφθούν τη σημασία της διάκρισης των μη μουσουλμανικών πληθυσμών σε μιλλέτ. Να φανταστούν, να εκτιμήσουν και να συζητήσουν σχετικά με το πώς οι μεταρρυθμίσεις επηρεάζουν την καθημερινότητα των υπηκόων, κυρίως των μη μουσουλμάνων.	Μεταρρυθμίσεις Χάττι Σερίφ, Χάττι Χουμαγιούν, Σύνταγμα 1876, οθωμανισμός, μιλλέτ, πρώτο οθωμανικό σύνταγμα, θεσμική αναγνώριση-εξίσωση	Μεταβολή, σημασία, αιτιότητα, πηγή, ερμηνεία, ιστορική ενσυναίσθηση	Μελέτη επιλεγμένων αποσπασμάτων από το Χάττι Χουμαγιούν και συζήτηση πάνω στο περιεχόμενό τους από τους μαθητές με βάση συγκεκριμένα ερωτήματα όπως: «πώς νομίζετε ότι επηρέασε τη ζωή των υπηκόων αυτή η διάταξη;». Απόσπασμα με τις διαφορετικές θεωρήσεις που υπάρχουν για το Τανζιμάτ (παλιότερη ότι προήλθε από την πίεση των Μ. Δυνάμεων, νεότερη ότι ήταν αποτέλεσμα εσωτερικών διεργασιών και δρομολογήθηκε μέσα από τις ηγετικές ομάδες της κεντρικής διοίκησης) και μελέτη δύο δευτερογενών πηγών με τεκμηριωμένες τις ανάλογες απόψεις. Αγώνας επιχειρηματολογίας.

Κεφάλαιο ΣΤ. ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΑ ΚΡΑΤΗ (19ος αιώνας)

5-6 διδακτικές ώρες

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ -
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Δίνεται απόσπασμα από άρθρα της Σύμβασης της Χαλέπας στην Κρήτη για να εξετάσουν οι μαθητές τι σημαίνει στην πράξη η μεταρρύθμιση (ιδιότυπο κοινοβούλιο από χριστιανούς και μουσουλμάνους, δημοσιότητα συνεδριάσεων Γενικής Συνέλευσης, δυνατότητα σύστασης φιλεκπαιδευτικών συλλόγων, ίδρυσης τυπογραφείων και έκδοσης εφημερίδων, χορήγηση αρμοδιότητας στην τοπική κοινότητα να συζητά και να αποφασίζει για τοπικά προβλήματα), έτσι ώστε να φανταστούν πώς κάποιες από αυτές τις προβλέψεις επηρεάζουν την καθημερινότητα των ανθρώπων της εποχής

Το τανζιμάτ στο υπάρχον βιβλίο ιστορίας Γ΄ Γυμνασίου, σ. 60

Τελικά, ο Κριμαϊκός πόλεμος έληξε με ήττα της Ρωσίας. Αμέσως μετά, ο σουλτάνος, πιεζόμενος και από τις Δυνάμεις, προχώρησε σε μεταρρυθμίσεις, γνωστές ως Χάτι Χουμαγιούν (1856), με στόχο τη διασφάλιση της ισότητας όλων των υπηκόων της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, ανεξάρτητα από φυλή ή θρήσκευμα. Έτσι εγκαινιάστηκε μια περίοδος ανάπτυξης του ελληνισμού στην Οθωμανική αυτοκρατορία.

Η σπουδαιότητα της διδακτικής ενότητας

1. Υπέρβαση στερεοτυπικών αντιλήψεων για την Οθωμανική Αυτοκρατορία
2. Γνώση όσων συμβαίνουν στον κοντινό περίγυρο του Ελληνικού Κράτους >>> ευχερέστερη κατανόηση τόσο της ιστορίας του Ελληνικού Κράτους, όσο και της ιστορίας του Ελληνισμού
3. Η κατά το ήμισυ αποτυχία του Τανζιμάτ εξηγεί την ανάπτυξη εθνικισμών (μεταξύ αυτών και του ελληνικού) και το τέλος της Οθ. Αυτοκρατορίας

Η δόμηση της διδασκαλίας της ενότητας

1. Αφόρμηση
2. Το Τανζιμάτ (εποχή, αίτια, στόχος)
3. Μεταρρυθμιστικές αρχές
4. Η ιδεολογία του Οθωμανισμού
5. Υπέρ και κατά των μεταρρυθμίσεων
6. Η ιδεολογία του πανισλαμισμού
7. Τανζιμάτ: επιτυχία ή αποτυχία;
8. Ανάλυση άρθρων της Σύμβασης της Χαλέπας για εργασία στο σχολείο ή το σπίτι: πώς οι μεταρρυθμίσεις επηρεάζουν την καθημερινότητα των υπηκόων

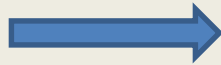
Η δόμηση της διδασκαλίας της ενότητας

1. Αφόρμηση

2. Το Τανζιμάτ (εποχή, αίτια, στόχος)
3. Μεταρρυθμιστικές αρχές
4. Η ιδεολογία του Οθωμανισμού
5. Υπέρ και κατά των μεταρρυθμίσεων
6. Η ιδεολογία του πανισλαμισμού
7. Τανζιμάτ: επιτυχία ή αποτυχία;
8. Ανάλυση άρθρων της Σύμβασης της Χαλέπας για εργασία στο σχολείο ή το σπίτι: πώς οι μεταρρυθμίσεις επηρεάζουν την καθημερινότητα των υπηκόων

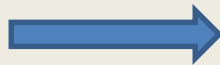
Αφόρμηση

1. Σύνδεση με την πρώτη ενότητα του ΠΣ της Γ΄ Γυμνασίου: «Η Οθωμανική Αυτοκρατορία (14^{ος} αι.- αρχές 19^{ου} αι.)»



1. Ποιο το χαρακτηριστικό της Οθ. Αυτ. σε έκταση και πληθυσμό; (α. μεγάλη έκταση, β. πολθρησκευτική, πολυεθνοτική, πολύγλωσση, γ. δυσκολίες διοίκησης – παρακμή, δ. και μετά τι;)

2. Σκέψεις πάνω στην πρωτογενή ιστορική έννοια **μεταρρύθμιση-Τανζιμάτ**



1. Τι ονομάζουμε μεταρρύθμιση;
2. Τι είδους μεταρρυθμίσεις γνωρίζουμε; (εκπαιδευτική, διοικητική, φορολογική, θρησκευτική)
3. Ποια η διαφορά μεταρρύθμισης (ειρηνικά από πάνω) από επανάσταση; (βιαιότητα, από τα κάτω)
4. Άλλες συνώνυμες της μεταρρύθμισης έννοιες στο πλαίσιο της εποχής για την Οθ. Αυτ.; (τανζίμ=τακτοποίηση, αναδιοργάνωση, εκσυγχρονισμός, εκμοντερνισμός, εκδυτικισμός, εξευρωπαϊσμός)

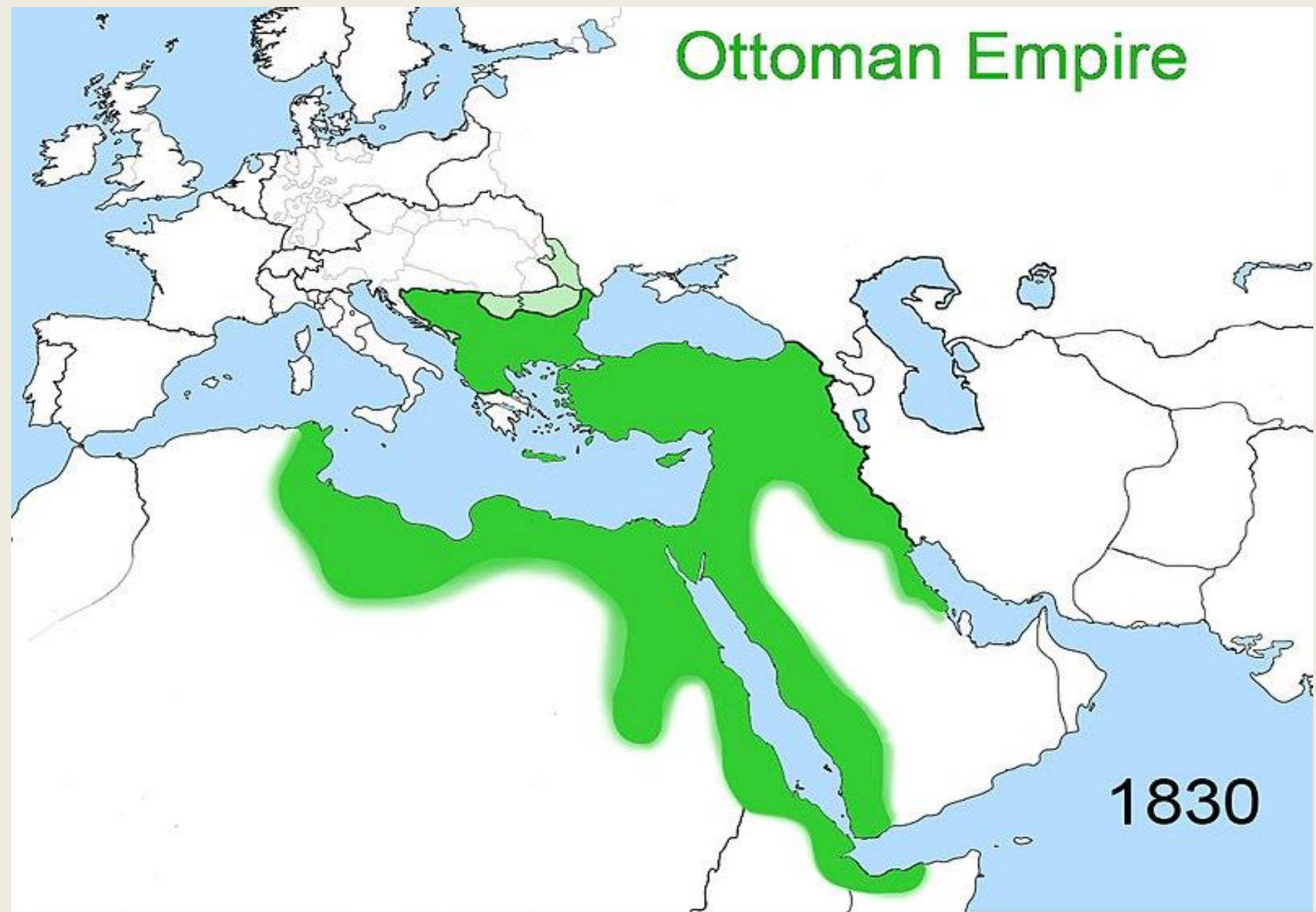
Κεφάλαιο Α. Η ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ (14ος αιώνας - αρχές
19ου αιώνα),

4-5 διδακτικές ώρες

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. Επισκόπηση ιστορικού πλαισίου: Κατάκτηση, επέκταση, συρρίκνωση
2. Σουλτάνος, Παλάτι, υπήκοοι και επαρχιακή διοίκηση
3. Η οργάνωση του οθωμανικού κράτους και των ελληνορθόδοξων κοινοτήτων (τιμαριωτικό σύστημα, απονομή δικαιοσύνης, κοινότητες, εκπαίδευση)
4. Καθημερινή ζωή (θρησκευτικοί θεσμοί, εξισλαμισμός, παιδομάζωμα)
5. Γραικοί-Ρωμιοί-Έλληνες. Αρματολοί και Κλέφτες, Φαναριώτες

Ottoman Empire



1830

Η δόμηση της διδασκαλίας της ενότητας

1. Αφόρμηση
2. Το Τανζιμάτ (εποχή, αίτια, στόχος)
3. Μεταρρυθμιστικές αρχές
4. Η ιδεολογία του Οθωμανισμού
5. Υπέρ και κατά των μεταρρυθμίσεων
6. Η ιδεολογία του πανισλαμισμού
7. Τανζιμάτ: επιτυχία ή αποτυχία;
8. Ανάλυση άρθρων της Σύμβασης της Χαλέπας για εργασία στο σχολείο ή το σπίτι: πώς οι μεταρρυθμίσεις επηρεάζουν την καθημερινότητα των υπηκόων

Το Τανζιμάτ (εποχή, αίτια, στόχος)

Από το 1839 μέχρι και την προκήρυξη του πρώτου οθωμανικού συντάγματος το 1876, η Οθωμανική Αυτοκρατορία βρισκόταν σε μια περίοδο μεταρρυθμιστικής διαδικασίας που είναι γνωστή ως Τανζιμάτ (Tanzimat, κατά λέξη: αναδιοργάνωση). Τούτο ήταν αποτέλεσμα της διαπίστωσης των Οθωμανών πως η κάποτε κραταιά αυτοκρατορία αδυνατούσε να αντιμετωπίσει τις εξωτερικές και εσωτερικές προκλήσεις που απειλούσαν όχι μόνο την εδαφική της ακεραιότητα αλλά την ίδια την ύπαρξή της. Για να οχυρώσουν καλύτερα το κράτος έναντι τόσο της επεκτατικότητας της ορθόδοξης Ρωσίας όσο και των εθνικών κινημάτων στα Βαλκάνια, τα οποία είχαν ήδη κοστίσει την αυτονομία της Σερβίας και την ανεξαρτητοποίηση της Ελλάδας, οι Οθωμανοί στράφηκαν σε μεταρρυθμίσεις, που από τη μια θα ενίσχυαν τον στρατό, τη διοίκηση, την οικονομία και τα δημοσιονομικά μεγέθη, και από την άλλη θα αποκαθιστούσαν τη νομιμοφροσύνη των μη μουσουλμάνων με τη νομική εξίσωση όλων των υπηκόων τους ανεξαρτήτως θρησκεύματος.

Ερωτήσεις

1. Ποια είναι η εποχή των μεταρρυθμίσεων;
2. Ποια τα αίτια της μεταρρύθμισης;
3. Ποιος είναι ο στόχος των μεταρρυθμίσεων (δύο άξονες);

Οι κεντρικές προβλέψεις του Τανζιμάτ (1839-76)

1. 1839: Hatt-i Serif Gulhane
2. 1856: Hatt-i Humayun
3. 1876: πρώτο οθωμανικό σύνταγμα

Η δόμηση της διδασκαλίας της ενότητας

1. Αφόρμηση
2. Το Τανζιμάτ (εποχή, αίτια, στόχος)
3. **Μεταρρυθμιστικές αρχές**
4. Η ιδεολογία του Οθωμανισμού
5. Υπέρ και κατά των μεταρρυθμίσεων
6. Η ιδεολογία του πανισλαμισμού
7. Τανζιμάτ: επιτυχία ή αποτυχία;
8. Ανάλυση άρθρων της Σύμβασης της Χαλέπας για εργασία στο σχολείο ή το σπίτι: πώς οι μεταρρυθμίσεις επηρεάζουν την καθημερινότητα των υπηκόων

Χαττί Σερίφ του Γκιουλχανέ (1839) 1

...θεωρήσαμε πως ορθό είναι να αναζητήσουμε μέσω νέων θεσμών να προσφέρουμε στις Επαρχίες, οι οποίες αποτελούν την Οθωμανική Αυτοκρατορία, το ευεργέτημα της **καλής Διοίκησης**.

Από εδώ και στο εξής λοιπόν, οι υποθέσεις κάθε κατηγορούμενου προσώπου θα πρέπει να **δικάζονται δημόσια** και σε **συμφωνία με τον Ιερό μας Νόμο**, **έπειτα από τη δέουσα έρευνα και εξέταση. Εφόσον δεν έχει απαγγελθεί δικαστική απόφαση σύμφωνα με τους κανόνες, κανείς δε θα μπορεί, ούτε μυστικά ούτε δημόσια, να θανατώσει κάποιον με δηλητήριο ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο.**

Βιβλίο εργασίας 2, Έθνη και κράτη στη νοτιοανατολική Ευρώπη, Θεσ/κη 2006, σ.34-35

Ερωτήσεις

1. Ποιος είναι ο γενικός σκοπός του Διατάγματος;
2. Τι προβλέπεται σχετικά με την απονομή της δικαιοσύνης; (δημόσια δίκη, μετά από εξέταση, καταδίκη μόνο μετά από δικαστική απόφαση)
3. Η επίκληση του Ιερού Νόμου

Χαττί Σερίφ του Γκιουλχανέ (1839) 2

Κανείς **δεν θα επιτρέπεται να προσβάλει την τιμή** οποιουδήποτε άλλου προσώπου.
[...]

Ο καθένας **θα μπορεί να απολαμβάνει την Ιδιοκτησία του**, οποιουδήποτε είδους, και θα μπορεί να τη διαθέτει με κάθε ελευθερία, ανεμπόδιστα και χωρίς να χρειάζεται την άδεια οποιουδήποτε άλλου προσώπου. [...]

Αυτές οι αυτοκρατορικές παραχωρήσεις **θα καλύπτουν όλους τους υπηκόους μας σε οποιαδήποτε θρησκεία ή αίρεση κι αν ανήκουν αυτοί**. Όλοι ανεξαιρέτως θα τις απολαμβάνουν. Επομένως, παραχωρούμε απόλυτη ασφάλεια στους υπηκόους της Αυτοκρατορίας μας, όσον αφορά στη ζωή τους, στην τιμή τους και στην ιδιοκτησία τους, με τους τρόπους που όλα αυτά τους εξασφαλίζονται **μέσα από την ιερή Γραφή του Νόμου μας** [...]

Βιβλίο εργασίας 2, Έθνη και κράτη στη νοτιοανατολική Ευρώπη, Θεσ/κη 2006, σ.34-35.

Ερώτηση

Ποια προβλήματα επιχειρούσε να λύσει το διάταγμα;

1. Προσβολή τιμής
2. Παραβίαση ιδιοκτησίας
3. Άνιση μεταχείριση
4. Επίκληση στον Ιερό Νόμο

Η δυσaréσκεια των χριστιανών Βόσνιων έναντι της οθωμανικής εξουσίας

Αν ένας χριστιανός στη Βοσνία βρεθεί στο δικαστήριο απέναντι σ' έναν Τούρκο δεν μπορεί ποτέ να έχει δίκαιο, επειδή ενάντια στον Τούρκο, ειδικά αν ο τελευταίος έχει λευκή γενειάδα, δεν μπορεί να καταθέσει τίποτε. Ο καδής [δικαστής] του λέει: «Άκου, Βλάχε, ένας Τούρκος ξέρει περισσότερα από χίλιους Βλάχους! Αυτή η χώρα είναι τουρκική κι εσείς είσαστε ραγιάδες, καμπάνες δεν ακούγονται ακόμη εδώ, αλλά η τουρκική πίστη ακούγεται, και ούτω καθ' εξής». Αυτές είναι οι αποφάσεις των αυτοκρατορικών δικαστηρίων. Σήμερα κανένας χριστιανός δεν μπορεί να αποκτήσει κρατική θέση, μόνον οι Τούρκοι μπορούν. Αν οι χριστιανοί στη Βοσνία θέλουν να χτίσουν κάποια νέα εκκλησία ή να επισκευάσουν καμιά παλιά, θα το πληρώσουν ακριβά. Έτσι, οι καημένοι πρέπει να στέκονται έξω, κάτω από τον ουρανό και ν' ακούν τις προσευχές ασκεπείς!

Jukic (φραγκισκανός μοναχός), σ. 307-308

Βιβλίο εργασίας 2, Έθνη και κράτη στη νοτιοανατολική Ευρώπη, Θεσ/κη 2006, σ.38

Ερωτήσεις

1. Ποια στοιχεία δυσaréσκειας διατυπώνονται;
2. Αν θεωρηθεί ότι ο μοναχός είναι προκατειλημμένος, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη μαρτυρία του ως ιστορική πηγή; (ναι μέχρι του σημείου της προσέγγισης και άλλων πηγών)

Αυτοκρατορικό διάταγμα (χάτι χουμαγιούν) του σουλτάνου Αμπντούλ Μετζίτ, 18 Φεβρουαρίου 1856, 1

Η κυβέρνηση θα πάρει τα απαραίτητα μέτρα [...] ώστε να εξασφαλίσει ότι κάθε θρησκεία [...] θα ασκείται με πλήρη ελευθερία. Κάθε λέξη ή έκφραση [...] που [...] παρουσιάζει κάποιους υπήκοούς μου κατώτερους από κάποιους άλλους λόγω της θρησκείας [τους], της γλώσσας [τους] ή της καταγωγής [τους] καταργείται για πάντα [...]. Κανένας δε θα αναγκαστεί να αλλάξει [...] θρησκεία [...]. Επειδή όλοι οι υπήκοοί μου, χωρίς διάκριση [...], θα είναι δεκτοί σε όλες τις δημόσιες θέσεις και υπηρεσίες [...], θα μπορούν να διορίζονται [...] ανάλογα με την αξία και την ικανότητά τους [...].

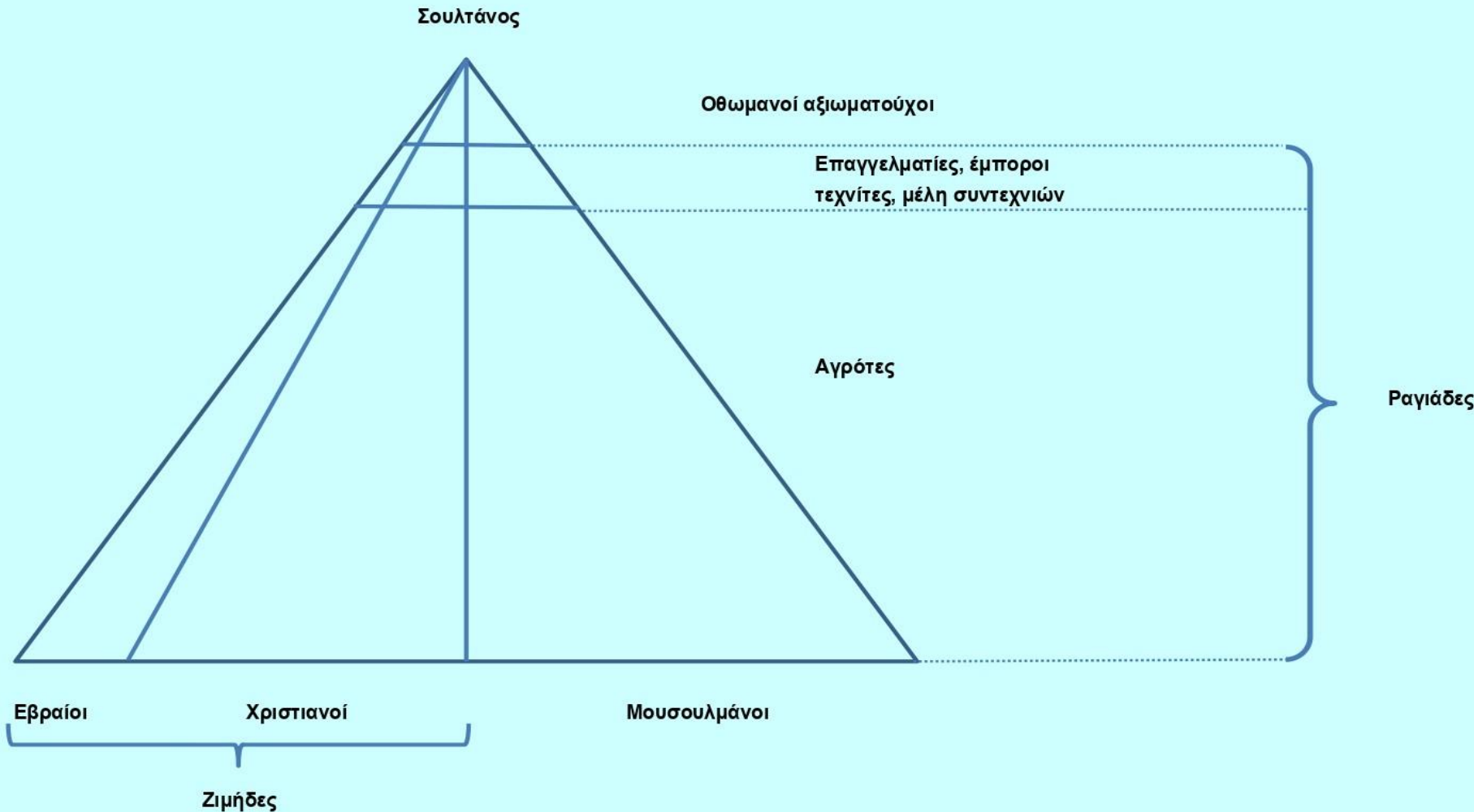
Ερώτηση

Ποιες μεταρρυθμιστικές αρχές διατυπώνονται;

1. Θρησκευτική ελευθερία
2. Κατάργηση διακρίσεων
3. Αξιοκρατία

Οργάνωση κοινωνίας πριν το τανζιμάτ

Ποια διαίρεση καταργεί το τανζιμάτ;



Αυτοκρατορικό διάταγμα (χάτι χουμαγιούν) του σουλτάνου Αμπντούλ Μετζίτ, 18 Φεβρουαρίου 1856, 2

Οι φόροι που επιβάλλονται στους
υπήκοούς μου θα εισπράττονται
εξίσου χωρίς διάκριση κοινωνική ή
θρησκευτική [...]. Οι χριστιανοί και
άλλοι μη μουσουλμάνοι υπήκοοι
πρέπει, όπως και οι μουσουλμάνοι,
να πηγαίνουν στον στρατό.

Οθωμανικό Σύνταγμα 1876

Άρθρο 9. Κάθε Οθωμανός απολαμβάνει
την προσωπική του ελευθερία, εφόσον
δεν παρεμβαίνει στην ελευθερία των
άλλων [...].

Βιβλίο μουσουλμανοπαίδων, σ.29-30

Ερώτηση

Ποιες μεταρρυθμιστικές
αρχές διατυπώνονται;

1. Ίση φορολογική
μεταχείριση
2. Ισότιμη συμμετοχή στον
στρατό
3. Προσωπική ελευθερία

Υπόμνημα του Μεχμέτ Σαΐτ πασά στο σουλτάνο Αμπντούλ Χαμίτ Β΄, έτος 1880

Πρώτα και κύρια πρέπει να κάνουμε σοβαρές και μεγάλες προσπάθειες για να καλυτερέψουμε τη δημόσια παιδεία. Αν δεν εξαπλωθεί η δημόσια παιδεία, δε θα υπάρχουν ηγέτες ικανοί να διαχειριστούν σοφά τις εσωτερικές και εξωτερικές υποθέσεις της αυτοκρατορίας, δε θα υπάρχουν δικαστές για να εφαρμόσουν δίκαια τους νόμους, δε θα υπάρχουν διοικητές για να διευθύνουν αποτελεσματικά το στρατό και δε θα υπάρχουν οικονομολόγοι για να διαχειριστούν και να αυξήσουν τα έσοδα σύμφωνα με τις οικονομικές αρχές. Κανένας από τους θεσμούς και τις λειτουργίες που υπηρετούν τη δημόσια ευημερία και ασφάλεια δεν μπορεί να υπάρξει αν δεν εξαπλωθεί η δημόσια παιδεία.

Βιβλίο μουσουλμανοπαίδων, σ.33

Ερώτηση

1. Πως θα συνεισφέρει η μεταρρύθμιση του τομέα της δημόσιας παιδείας στο κράτος;

Η δόμηση της διδασκαλίας της ενότητας

1. Αφόρμηση
2. Το Τανζιμάτ (εποχή, αίτια, στόχος)
3. Μεταρρυθμιστικές αρχές
4. Η ιδεολογία του Οθωμανισμού
5. Υπέρ και κατά των μεταρρυθμίσεων
6. Η ιδεολογία του πανισλαμισμού
7. Τανζιμάτ: επιτυχία ή αποτυχία;
8. Ανάλυση άρθρων της Σύμβασης της Χαλέπας για εργασία στο σχολείο ή το σπίτι: πώς οι μεταρρυθμίσεις επηρεάζουν την καθημερινότητα των υπηκόων

Απόσπασμα από λόγο του Βασιλείου Σεραγιώτη στην οθωμανική βουλή, έτος 1877

Αυτή η διάκριση [ανάμεσα σε μουσουλμάνους και σε πιστούς άλλων θρησκειών] είναι αντίθετη με το σύνταγμα. Κάθε συζήτηση πάνω σε αυτό το θέμα είναι απαράδεκτη. Επιτρέψτε μας να καταργήσουμε για πάντα τους όρους μουσουλμάνος, μη μουσουλμάνος, Ρωμιός και Αρμένιος. Τέλος πια στη διάκριση! **Όλοι μας είμαστε Οθωμανοί.**

Βιβλίο μουσουλμανοπαίδων, σ.33

Τι είναι ο οθωμανισμός;

Η εσωτερική δυναμική των μεταρρυθμίσεων, σε συνδυασμό με την πίεση που άσκησαν οι ευρωπαϊκές δυνάμεις, οδήγησε σε ολοένα πιο τολμηρές τοποθετήσεις. Η σημαντικότερη υπήρξε η σταδιακή επεξεργασία της ιδέας του οθωμανισμού (*osmanlilik*). Επρόκειτο για μια ιδεολογία «κρατικού εθνικισμού» που πρέσβευε τη σύγκλιση όλων των οθωμανών υπηκόων σε ένα σώμα πολιτών με ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις υπό τη σημαία του πατριωτισμού.

Ελένη Γκαρά – Γιώργος Τζεδόπουλος, *Χριστιανοί και Μουσουλμάνοι στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Θεσμικό πλαίσιο και κοινωνικές δυναμικές*, Αθήνα 2015, σ.76.

Η δόμηση της διδασκαλίας της ενότητας

1. Αφόρμηση
2. Το Τανζιμάτ (εποχή, αίτια, στόχος)
3. Μεταρρυθμιστικές αρχές
4. Η ιδεολογία του Οθωμανισμού
5. Υπέρ και κατά των μεταρρυθμίσεων
6. Η ιδεολογία του πανισλαμισμού
7. Τανζιμάτ: επιτυχία ή αποτυχία;
8. Ανάλυση άρθρων της Σύμβασης της Χαλέπας για εργασία στο σχολείο ή το σπίτι: πώς οι μεταρρυθμίσεις επηρεάζουν την καθημερινότητα των υπηκόων

Υπέρ και κατά των μεταρρυθμίσεων

...από τότε που το Διάταγμα του Τανζιμάτ του 1839 είχε διακηρύξει ότι μουσουλμάνοι και χριστιανοί ήταν ίσοι απέναντι στο νόμο, **σοβαρές δυσαρέσκειες είχαν καλλιεργηθεί μεταξύ των μουσουλμάνων οι οποίοι διαρκώς και περισσότερο αντιλαμβάνονταν ότι υπονομευόταν η θέση υπεροχής τους....**

Selim Deringil, *Η Καλά Προστατευόμενη Επικράτεια. Ιδεολογία και νομιμοποίηση της εξουσίας στην Οθωμανική Αυτοκρατορία (1876-1909)*, Αθήνα 2003, σ. 166-167.

Ερωτήσεις

1. Ποιοι μπορεί να είναι υπέρ των μεταρρυθμίσεων; (μέρος της διοίκησης, Μ. Δυνάμεις, μη μουσουλμάνοι)
2. Ποιοι μπορεί να αντιδρούν στις μεταρρυθμίσεις; (μουσουλμάνοι, συντηρητικοί κύκλοι: α. στρατός (συνεχιστές παράδοσης γενιτσάρων), β. ισχυρές θρησκευτικές ομάδες (ουλεμάδες), γ. οικονομικό και κοινωνικό κατεστημένο (γραφειοκράτες), δ. ηγεσία χριστιανικών κοινοτήτων-δημογεροντίες. Για ποιο λόγο κάθε ομάδα από τις παραπάνω μπορεί να αντιδρά;

Η δόμηση της διδασκαλίας της ενότητας

1. Αφόρμηση
2. Το Τανζιμάτ (εποχή, αίτια, στόχος)
3. Μεταρρυθμιστικές αρχές
4. Η ιδεολογία του Οθωμανισμού
5. Υπέρ και κατά των μεταρρυθμίσεων
6. Η ιδεολογία του πανισλαμισμού
7. Τανζιμάτ: επιτυχία ή αποτυχία;
8. Ανάλυση άρθρων της Σύμβασης της Χαλέπας για εργασία στο σχολείο ή το σπίτι: πώς οι μεταρρυθμίσεις επηρεάζουν την καθημερινότητα των υπηκόων

Προς τον (παν)ισλαμισμό

...στη διάρκεια της βασιλείας του Αμπντουλχαμίτ 2 (1876-1909) το οθωμανικό χαλιφάτο αποδύθηκε σε μια μείζονα πρωτοβουλία στοχεύοντας στην επιβολή μίας νέας βάσης αλληλεγγύης μεταξύ των μουσουλμάνων υπηκόων.... Εκείνο που διακρίνει τη χαμιτική περίοδο από εκείνη του Σελίμ 3, του Μαχμούτ 2, ή του Τανζιμάτ είναι ότι (η πολιτική των μεταρρυθμίσεων και των αλλαγών) συνεχώς υποτασσόταν σε μια ανώτερη ανάγκη, και συγκεκριμένα στην ανάγκη για ενότητα μεταξύ του μουσουλμανικού πληθυσμού της αυτοκρατορίας.

Selim Deringil, *Η Καλά Προστατευόμενη Επικράτεια. Ιδεολογία και νομιμοποίηση της εξουσίας στην Οθωμανική Αυτοκρατορία (1876-1909)*, Αθήνα 2003, σ. 166-167.

Ερωτήσεις

1. Τι είναι ο (παν)ισλαμισμός;
2. Ποια η διαφορά του από τον οθωμανισμό; (πατρίδα μόνο για τους μουσουλμάνους)

Η δόμηση της διδασκαλίας της ενότητας

1. Αφόρμηση
2. Το Τανζιμάτ (εποχή, αίτια, στόχος)
3. Μεταρρυθμιστικές αρχές
4. Η ιδεολογία του Οθωμανισμού
5. Υπέρ και κατά των μεταρρυθμίσεων
6. Η ιδεολογία του πανισλαμισμού
7. Τανζιμάτ: επιτυχία ή αποτυχία;
8. Ανάλυση άρθρων της Σύμβασης της Χαλέπας για εργασία στο σχολείο ή το σπίτι: πώς οι μεταρρυθμίσεις επηρεάζουν την καθημερινότητα των υπηκόων

Τανζιμάτ: επιτυχία ή αποτυχία;

Το Τανζιμάτ αντιμετώπιζε όμως με την εμπέδωση της ιδέας του έθνους-κράτους στα Βαλκάνια, την ανεπάρκεια των κρατικών στελεχών και της διοίκησης, τις πολυποίκιλες πιέσεις των ευρωπαϊκών μεγάλων δυνάμεων και την εσωτερική διαμάχη φιλελευθερισμού και απολυταρχισμού απέδωσε ως προς τον εκσυγχρονισμό της κρατικής οργάνωσης και της κοινωνίας, όχι όμως ως προς την ενίσχυση της ομοιογένειας των πληθυσμών ή τη διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας της αυτοκρατορίας.

Η οθωμανική αρχιτεκτονική στην Ελλάδα (συλλογικό), Αθήνα 2009, σ.26-27

Ερωτήσεις

1. Σε τι πέτυχε το Τανζιμάτ;
2. Σε ποιο τομέα απέτυχε το Τανζιμάτ και που οφείλεται η αποτυχία αυτή;

Η δόμηση της διδασκαλίας της ενότητας

1. Αφόρμηση
2. Το Τανζιμάτ (εποχή, αίτια, στόχος)
3. Μεταρρυθμιστικές αρχές
4. Η ιδεολογία του Οθωμανισμού
5. Υπέρ και κατά των μεταρρυθμίσεων
6. Η ιδεολογία του πανισλαμισμού
7. Τανζιμάτ: επιτυχία ή αποτυχία;
8. Ανάλυση άρθρων της Σύμβασης της Χαλέπας για εργασία στο σχολείο ή το σπίτι: πώς οι μεταρρυθμίσεις επηρεάζουν την καθημερινότητα των υπηκόων

Προαπαιτούμενες γνώσεις για τη συζήτηση για τη Σύμβαση της Χαλέπας

1. Η Κρήτη το 1878 ανήκει στην Οθ. Αυτοκρατορία
2. Πληθυσμιακή σύνθεση: 75% χριστιανοί και 25% μουσουλμάνοι
3. Χαλέπα: προάστιο των Χανίων
4. Αρχές 1878: εξέγερση χριστιανών Κρητών που διεκδικούν κάποιες παραχωρήσεις από την Πύλη
5. Φθινόπωρο 1878: επιτροπή χριστιανών Κρητών, αντιπρόσωποι Πύλης, Βρετανός Πρόξενος Χανίων Sandwith σε συνομιλίες
6. Από 1869 σε ισχύ ο Οργανικός Νόμος της Κρήτης μετά από την εξέγερση των Κρητών του 1866

Η ΕΝ ΧΑΛΕΠΑ ΣΥΜΒΑΣΙΣ
ΥΨΗΛΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΝ ΦΙΡΜΑΝΙΟΝ
Οι εξουσίες στο νησί της Κρήτης

1. Άρθρ. 2. Ο Γεν. Διοικητής διορίζεται συμφώνως τω Οργανικώ Νόμω, η δε διάρκεια της υπηρεσίας αυτού ορίζεται πενταετής.
2. Άρθρ. 3. Η Γεν. Συνέλευσις θέλει απαρτίζεσθαι εξ ογδοήκοντα μελών, ων τα μεν 49 Χριστιανικά, τα δε 31 Μουσουλμανικά.
3. Άρθρ. 4. Η διάρκεια της ετησίας συνόδου της Γεν. Συνελεύσεως θέλει είσθαι ως πρότερον τεσσαρακονθήμερος....
4. Άρθρ. 7. Η δικαστική εξουσία θέλει είσθαι ανεξάρτητος από της εκτελεστικής.
5. Άρθρ. 16^{ον}. Εάν τυχόν διαβιβασθώσιν ενταύθα υπουργικά διαταγαί αντιβαίνουσαι εις την ανεξαρτησίαν των Δικαστηρίων, τους εν ισχύι Νόμους και τον Οργανικόν Νόμον, δεν θέλουσιν εκτελείσθαι.

Η ΕΝ ΧΑΛΕΠΑ ΣΥΜΒΑΣΙΣ
ΥΨΗΛΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΝ ΦΙΡΜΑΝΙΟΝ
Γλώσσα (γραπτή και προφορική)

1. Άρθρ. 9^{ον}. Η γραφική εργασία εν γένει εν τη Νήσω θέλει εκτελείσθαι εις αμφοτέρας τας γλώσσας, επομένως αι αποφάσεις και τα πρακτικά των εν αυτή Συμβουλίων και Δικαστηρίων θέλουν συντάττεσθαι και εις τας δύο γλώσσας. Επειδή δε οι κάτοικοι λαλούσι συνήθως την Ελληνικήν αι συζητήσεις εν τη Γεν. Συνελεύσει και τοις Δικαστηρίοις θα γίνωνται ελληνιστί.

Η ΕΝ ΧΑΛΕΠΑ ΣΥΜΒΑΣΙΣ ΥΨΗΛΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΝ ΦΙΡΜΑΝΙΟΝ

1. Άρθρ. 4. Θέλει δε (ενν. η Γενική Συνέλευση) συνεδριάζει δημόσια.
2. Άρθρ. 15^{ον}. Επιτρέπεται η εν τη Νήσω σύστασις φιλεκπαιδευτικών συλλόγων, τυπογραφείων και η έκδοσις εφημερίδων, συμφώνως τοις κειμένοις νόμοις.

Η ΕΝ ΧΑΛΕΠΑ ΣΥΜΒΑΣΙΣ

ΥΨΗΛΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΝ ΦΙΡΜΑΝΙΟΝ

Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων στην τοπική κοινωνία

1. Άρθρ. 4. Η Γεν. Συνέλευσις θέλει έχει το δικαίωμα να προβή αμέσως εις συμπλήρωσιν της εν ισχύι Οθωμανικής Νομοθεσίας, συντάσσουσα την ελλείπουσαν ήδη πολιτικήν και ποινικήν δικονομίαν, τον δημοτικόν Νόμον και υποβάλη του Νόμους τούτους εις την έγκρισιν της Υψ. Πύλης, ήτις θέλει επικυροί αυτούς, εάν δεν προσβάλλωσι τα δικαιώματα του Κράτους και δεν αντιβαίνωσιν εις τας βάσεις της καθόλου νομοθεσίας. Εάν δ' ακολουθώς ανάγκαι καθαρώς τοπικού συμφέροντος ήθελον απαιτήσιν τροποποιήσεις προς συμπλήρωσιν του ανεπαρκούς των εν ισχύι Νόμων, η Γεν. Συνέλευσις θέλει έχει το δικαίωμα να ψηφίζη δια πλειονοψηφίαν των 2/3 των μελών αυτής, τας τροποποιήσεις ταύτας και υποβάλλη αύτας εις την έγκρισιν και επικύρωσιν της Υψ. Πύλης.
2. Άρθρ. 11^{ον}. Εάν η Γεν. Συνέλευσις ήθελεν εξεύρει σύστημα εισπράξεως της δεκάτης επωφελέστερον δια τε την Κυβέρνησιν και τους κατοίκους, δύναται να υποβάλλη τούτο εις την έγκρισιν και επικύρωσιν της Υψ. Πύλης.

Η ΕΝ ΧΑΛΕΠΑ ΣΥΜΒΑΣΙΣ
ΥΨΗΛΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΝ ΦΙΡΜΑΝΙΟΝ
Άλλες προβλέψεις

1. α') Θέλει προκηρυχθή γενική αμνηστία. Οι καθυστερούντες φόροι των γεωργών δεν θέλουν ζητηθεί. Όσον δ' αφορά τους προς τον Αυτοκρ. Ταμείον οφείλοντας ενοικιαστάς και εισπράκτορας, θέλουσιν ενεργηθή ως προς αυτούς τα εν τη περί τούτου προλαβόντως εκδοθείση διαταγή της Υψ. Πύλης.
2. β') Θέλει επιτραπή εις τους κατοίκους της νήσου να έχωσι τα όπλα των, απαγορεύεται όμως αυτοίς να περιφέρωνται μετ' αυτών άνευ αδείας της Αρχής.
3. Θέλουσι συστηθή εν τη Νήσω υποθηκοφυλακεία και συμβολαιογραφεία.

Διδακτικές προσεγγίσεις και αξιοποίηση υλικών του νέου Π.Σ.

Διδακτική Πρόταση

Οι εκσυγχρονιστικές απόπειρες (Τανζιμάτ)
στην Οθωμανική Αυτοκρατορία
[με τη χρήση πηγών]